

ישנם תיעודים מצולמים של תעודות בתי ספר שנתנו לפני למעלה ממאה שנה, התעודות היו מגוונות, לכל בית ספר סולם ערכים משלו, ישנם המציינים במספרים קבועים בלבד, ישנם במלל קבוע וישנם במלל חופשי, המשותף לרבים מהתעודות של פעם, התייחסות אמיתית למצב התלמיד, וכאילו לא בחלו המורים מלתת ציון 'זוועה'.

למורים לא היה משוא פנים, לבית הספר לא היה חשבונות של 'מה יאמרו על המוסד שלי אם יש בו כאלה תלמידים', ההורים מצידם בקשו או לפחות הסכימו לדעת את האמת, וכך ציון כמו 'חסר כשרון בכלל' או 'בושה וחרפה' (היה יכול ל) הופיע בתעודות כדבר שבשגרה.

ראויות	פרוש ראויות
10	קָשָׁלִים
9	מָצִין
8	טוֹב מְאֹד
7	טוֹב
6	בְּיָנוּנִי
5	לֹא רָע
4	לֹא טוֹב
3	רָע
2	רָע מְאֹד
1	בוֹשָׁה וְחָרְפָּה
0	לְמַטָּה מִן הַבְּקָרָה

א"י – שנת תר"ס. עוד תעודה 'דוגרית'.

עוברים שנים, והמערכת מתחילה לחשוב מה עם התלמיד? איך יכול התלמיד לשאת את בושתו באותו יום נמהר בו יוכרח לחזור הביתה ולהציג להוריו גליון ציונים כה מאכזב?

וכך שלב אחר שלב הלכו והתעצבו להם תעודות פחות דורסניות, עם ציונים נחמדים שלא יזעזעו את ההורים או חלילה את הילד. בשני העשורים האחרונים הספקתי לראות תעודות של לא מעט תתי"ם, הצד המשותף לכולם תעודות די נעימות לעין. במקרה הטוב, תעודות קרובות לאמת.

הבעיה שנוצרה – אמת יש רק אחת, חוסר אמת יש הרבה! ברגע שלא נצמדים לאמות מידה ברורות אז ישנם מורים מקילים יותר וישנם מקילים פחות. אין שנה דומה לחברתה מבחינת שיקול הדעת בנתינת הציון וכך נוצרים עליות ומורדות בין השנים התלויים בהחלט בגישתו של המלמד.

א. יש אחד שיתן טוב מאוד על ציון מעל 90 ומלמד אחר על ציון מעל 85. יש אחד שיתקמץ מאוד על ציון ראוי לשבח ומלמד אחר שאם הוא לא ראה בעיה ברורה אז למה לא...

ב. אני זוכר מקרה בו מחנך אמר לי אחרי חלוקת תעודות מחצית א' – "הייתי נחמד עם התלמידים עיגלתי להם עד כמה שיכלתי"

שאלתי אותו: "ואיך תעשה בסוף שנה אם התלמיד יהיה במגמת ירידה? הרי זה מאוד לא נעים לקבל במחצית ב' ציונים נמוכים ממחצית א'..." הייתי צריך לשאול אותו על המלמד של שנה הבאה, אם הוא לא יהיה 'נחמד' כמוהו ויתן ציון יותר קרוב לאמת האם ה'פרגון הגדול' השנה לא יגרום למרמור מצד הילד ותרעומת מצד הוריו בשנה הבאה?

ג. אני מכיר ת"ת מצוין בו ישנה הוראה מפורשת למלמדים – "אל תתנו ציונים פחות מכ. טוב מאוד!" קיימים ברשימת הציונים בשולי גליון הציונים: טוב, כ. טוב, או טעון שיפור (חלילה), אך בשום אופן לא בתוכו.

מצד אחד, מצוין שאין פער גדול בין המלמדים, מצד שני, אצל תלמידים מסוימים (בדיוק אלו שהתעודה אמורה לעורר אותם) התעודה מתרחקת מההגדרה של 'די קרוב לאמת...'

ד. בעיה נוספת: האם אנחנו נותנים בציון ביטוי למאמצים של התלמיד? מה קורה אם הילד מתאמץ מאה אחוז והוא מתקשה מאוד? איפה אנחנו מביאים זאת לידי ביטוי? בחלק מבתי הספר לבנות החלו בשנים האחרונות להשתמש עם 'הגדים', הוי אומר, לבד מהציון ישנו גם משפט מלווה, התעודות נבנות בתוך תוכנה הפותחת בנק של עשרות היגדים לכל מקצוע והמורה בוחרת את המשפט המתאים ביותר לתלמידה. שם ניתן לבחור משפט המתייחס למאמץ של התלמידה באותו המקצוע.

הרעיון מבורך, ואגב הוא לא כזה מסורבל כמו שזה נראה ואכמ"ל. בכל אופן הוא לא מיושם כעת בתתי"ם.

ישנו ת"ת חשוב בירושלים שם אומרים למלמדים לתת ביטוי למאמצי התלמיד ע"י הוספת אחוזים מסויימים לציון במבחנים, ברור שפתרון זה אינו באמת פתרון.

תלמיד מוציא ממוצע 70 בגמ' ומקבל טוב מאוד או טוב מאוד + לנוכח מאמציו, הוריו מתרגשים שהוא נהיה למדן בגמ', ומפסיקים את המורה פרטי... או מתלוננים על המלמד של שנה הבאה שמוריד אותם לקרקע המציאות.

ה. נקנה בציונים על מדדים שאינם נבדקים או לא ניתנים לבדיקה: ראיתי תעודה בה יש ציון על יראת שמים... או ציון על הבעה בע"פ והבעה בכתב, אם נעשית בדיקה ברורה להבעה אז למה לא, אם לא נעשית בדיקה ברורה (וכך זה בד"כ) אז למה צריך את זה?

אחרי כ"כ הרבה מלל, מה ניתן לעשות?

אם בוחרים לתת תעודות (ראה מאמר 'מי קבע שצריך תעודות') אז במסגרת 'די קרוב לאמת' בו אנחנו חיים צריך להצמד לאמת כמה שאפשר!

לכן אני מציע:

א. להמנע באופן גורף מציון מקצועות/הליכות שאין לנו דרך לבצע את ההערכה המדוייקת שלהם.

ב. לקיים אסיפת צוות מדי שנה לפני נתינת תעודות, בהם יחודדו הכללים על פיהם יוגדר שימוש אמיתי ומדויק בציונים הקיימים. כמו"כ, ציונים שלא ניתנים לא יופיעו בגליון ציונים כך למשל כ. טוב מאוד יחשב לציון הנמוך ביותר ויעורר אי נוחות.

ג. לתת ביטוי למאמצי התלמיד בלימודי אותו מקצוע. עד שרעיון ההגדים יהיה ישים בתתי"ם, אני מציע ליצור עמודה נוספת בגליון הציונים בה תהיה התייחסות ברורה להשקעת התלמיד בכל מקצוע. עם זאת, יש לשים לב: לפעמים הפער הוא כ"כ גדול שזה עצמו יוצר תסכול, כי אם עכשיו הוא יכול לנחם את עצמו במחשבה שאם הוא ישקיע מספיק הוא יהיה מוצלח, עכשיו הרב, המנהל וההורים יחתמו על זה שהוא 'טיפש'...

ד. לחדד את הצורך בשיתוף פעולה מצד המלמדים לשמירה על הומוגניות (אחידות). וכולי האי ואולי.